

WORKSHOP

IEDEREEN KAN LEREN

VISSEN

met de vaste hengel

Inhoud

	Pagina
Algemene regels en voorwaarden	3
Sessie 1: Eerste kennismaking met het vissen	4
Programma	
1. Uurtje vissen	
2. Workshop vis onthaken	
3. Nabespreken, ervaringen uitwisselen en afronden	
Sessie 2: De hengel	7
Programma	
1. Uurtje vissen	
2. Workshop tuigje maken	
3. Nabespreken en ervaringen uitwisselen	
Sessie 3 (optioneel): Het vissen en de vissen	8
Programma	
1. Uurtje vissen	
2. Workshop vis herkennen	
Wat heb je nodig?	10
BIJLAGEN:	
1. WERKBLAD LEREN ONTHAKEN	11
2. WERKBLAD AANTIKKEN EN ONTHAKEN	12
3. VISHERKENNING	13

Inleiding

Sportvisserij Nederland heeft de workshop Vissen met de vaste hengel ontwikkeld voor beginnende sportvissers, die via hun hengelsportvereniging of andere (sport)aanbieder de basis van het sportvissen willen leren. De workshop is geschikt voor deelnemers van 8 tot 80 jaar.

Bij deze basisworkshop is gekozen voor het vissen met de vaste hengel, omdat deze manier van vissen zich het best leent om te focussen op de basistechnieken van het vissen, die bij elke andere vorm van sportvissen worden gebruikt.

De workshop kan worden gegeven in drie dagdelen. Het ligt voor de hand om dit te verdelen over drie ochtenden, middagen of avonden in drie weken tijd. Het is ook mogelijk om er losse delen uit te lichten en die te gebruiken op bijvoorbeeld een jeugdclinic of een open dag van een hengelsportvereniging.

Elk workshopdeel is opgebouwd uit een theorie gedeelte - met een praktische insteek - en een praktijk gedeelte. De nadruk ligt op *actief leren*, waarbij de deelnemers vrijwel continu met hun handen en met vismaterialen bezig zijn. Hierdoor is de workshop niet saai en zijn de deelnemers bovendien goed in staat om te begrijpen en onthouden wat ze leren.

De benodigde materialen zijn per onderdeel overzichtelijk weergegeven. Ook is een aantal afbeeldingen als bijlage bijgevoegd, zodat ze kunnen worden uitgeprint om als ondersteunend lesmateriaal te dienen. Uiteraard kunnen deze afbeeldingen ook digitaal worden getoond.

Er is een ondersteunende PowerPointpresentatie 'Vissen met de vaste hengel' beschikbaar, die samen met een handleiding te downloaden is via de website van Sportvisserij Nederland (via HSV-service -> Promotie -> Leer vissen). Als er geen computer en beamer beschikbaar zijn, dan kunnen de afbeeldingen uit de bijlagen worden geprint om als ondersteunend lesmateriaal te dienen.

De brochure 'Vissen doe je zo – met de vaste stok' en/of het uitgebreidere en zeker voor jeugd beter geschikte boekje 'leer vissen met de vaste hengel' kunnen als ondersteunend materiaal aan de deelnemers worden uitgedeeld. De brochure en het boekje zijn te bestellen via de website van Sportvisserij Nederland.

Algemene regels en voorwaarden

In de 'Fishing in Holland' brochure vinden jij en de deelnemers aan jouw workshops alles over de wetten, regels en gedragscodes sportvisserij. Bestel vooraf voldoende van deze brochures bij Sportvisserij Nederland en deel ze aan het eind van je eerste workshop uit.

Altijd schriftelijke toestemming nodig

Voor het vissen in de Nederlandse wateren heb je altijd een schriftelijke toestemming ('vergunning') nodig van de visrechtgebende van dat water. Dit geldt ook voor jou als VISinstructeur en voor de deelnemers aan jouw workshops. Dit is meestal een (Jeugd)VISpas, jeugdvergunning of een dag- of weekvergunning van de lokale vereniging. Zorg dat je dit vooraf in overleg met de deelnemers aan je workshops goed regelt!

Visserijwet en -regels

Als sportvisser krijg je te maken met een aantal wetten en regels, bijvoorbeeld op het gebied van vereiste visdocumenten. Maar ook op het gebied van gesloten tijd aas- en vissoorten, minimummaten vissoorten en beschermde vissen. Ook voor het nachtvisseren gelden specifieke regels. Indien je je niet aan deze regels houdt, kan dat een boete opleveren. Meer over deze regels lees je in de 'Fishing in Holland' brochure.

Gedragscode verantwoord sportvissen

Naast de wettelijke visserijregels en voorwaarden bestaan er gedragscodes. Dit zijn belangrijke 'spelregels' op het gebied van omgang met vis, gebruik van lood en leefnet. Deze zijn ook beschreven in de Gezamenlijke Lijst van Nederlandse Viswateren, de VISplanner en in de 'Fishing in Holland' brochure.

De belangrijkste gedragsregels zijn:

- probeer te voorkomen dat een vis de haak slikt,
- raak een vis alleen met natte handen aan,
- verwijder de haak uiterst voorzichtig,
- zet de vis direct terug in hetzelfde water,
- gebruik indien niet per se nodig geen leefnet,
- gebruik bij voorkeur geen lood, maar een milieuvriendelijk alternatief.

Workshop deel 1

Sessie 1: Eerste kennismaking met het vissen

De eerste sessie van de workshop 'Leer vissen met de vaste hengel' bestaat uit het opdoen van de eerste ervaring van de praktijk van het vissen. Al doende leren de deelnemers de beginselen van het vissen met de vaste hengel. De deelnemers die alleen dit deel van de workshop volgen moeten in ieder geval wel alle basisinformatie over het vissen krijgen.

Deze eerste sessie is een uitstekende kennismakingsworkshop voor deelnemers die het vissen eens willen proberen.

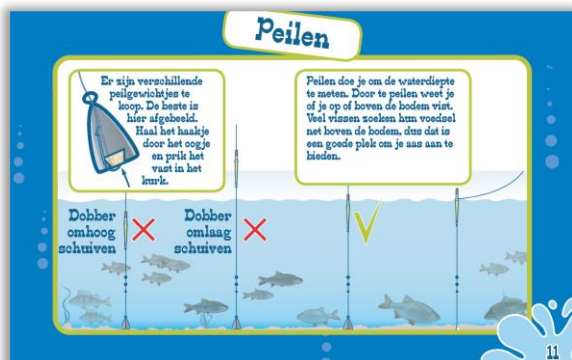
Programma

1. Uurtje vissen

Bij een eerste sessie is het belangrijk om even te starten met een korte kennismaking. Daarna krijgen alle deelnemers het boekje 'leer vissen met de vaste hengel'. Net als de andere twee sessies, begint deze eerste sessie vervolgens met een uurtje vissen. Omdat een deel van de deelnemers dit nu voor het eerst gaat doen, zorg je ervoor dat er voor alle deelnemers een kant-en-klaar opgetuigde hengel en een emmertje voer klaar staat.

Voordat er kan worden gevist moet de basis natuurlijk wel even worden doorgenomen, namelijk:

- hoe houd je een hengel vast?
- Hoe ziet het vistuig eruit?
- hoe en waarom moet je peilen?
- hoe leg je in?
- hoe en hoeveel moet je voeren?
- hoe doe je het aas (we vissen met maden) aan de haak?
- wanneer heb je beet en wanneer tik je aan?
- hoe land en onthaak je een vis? (dit altijd begeleiden!)
- hoe zet je een vis netjes terug?

2. Workshop vis onthaken

Na de eerste uitwisseling van ervaringen kun je met de workshop 'hoe onthaak je een vis?' de deelnemers meer handigheid bijbrengen in het onthaken van vis. Gebruik hiervoor het **werkblad leren onthaken** en het **werkblad aantikken en onthaken**. Benadruk hierbij het belang van een zorgvuldige, respectvolle behandeling van de gevangen vis. Het onthaken kun je oefenen met behulp van een speciale kunststof onthaakvis.

3. Nabespreken, ervaringen uitwisselen en afronden

Aan het eind van de eerste sessie is het natuurlijk leuk wanneer de deelnemers ervaringen kunnen uitwisselen. Laat hierbij de deelnemers zoveel mogelijk zelf aan het woord, maar zorg er wel voor dat de hiervoor genoemde onderwerpen aan de orde komen, plus de ervaringen bij het drillen, landen, onthaken en terugzetten van de vis. Vertel zelf wat meer over hoe je dat op een goede manier doet: de volgende keer moeten ze het eigenlijk zelf kunnen!

Geef alle deelnemers aan het eind van de sessie het boekje '**Leer vissen met de vaste hengel**' en de brochure '**Fishing in Holland**' mee en vraag ze deze boekjes **goed door te lezen**. De volgende keer kunnen ze hier vragen over stellen.

Laat jeugdige deelnemers (tot 14 jaar) duidelijk weten (geef ze ook een briefje met een duidelijke link naar de website van de vereniging) hoe ze eenvoudig de **gratis online jeugdvergunning** van de vereniging kunnen **downloaden en uitprinten** en vertel waar en waarmee ze hiermee kunnen vissen.

Voor deelnemers ouder dan 14 jaar geldt, dat zij in Nederland altijd een VISpas nodig hebben om te mogen vissen in het Nederlandse binnenwater. Voor het vissen op roofvis of het vissen met meer dan één hengel hebben ook kinderen een (Jeugd)VISpas nodig. In het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel' staat uitgebreider uitgelegd welke regels en visdocumenten er zijn.

Maak een duidelijke afspraak met de deelnemers om de volgende keer (week) terug te komen. Geef ze bij voorkeur een uitnodiging mee met locatie en tijd.

Sessie 2: De hengel

De tweede sessie van de workshop 'Leer vissen met de vaste hengel' gaat wat dieper in op de materialen en de hengeltechniek.

Programma

1. Uurtje vissen

Ook deze sessie begint met een uurtje vissen. Maar eerst moet de hengel worden opgetuigd. Voor alle deelnemers ligt een emmertje voer, een telescoophengel en een kant-en-klaar tuigje klaar.

Als alle deelnemers met behulp van een begeleider hun hengel hebben opgetuigd, vat je even kort samen hoe je dat doet. Vraag de deelnemers nu eerst of ze het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel' hebben doorgelezen en of ze nog vragen hebben. Vertel hierbij nog even kort wat er bij de vorige sessie is besproken. Dan kan er worden gevist. Help de deelnemers waar nodig bij het onthaken van een gevangen vis, maar kijk in ieder geval even mee en geef tips. Na het uurtje vissen kunnen de deelnemers nu zelf hun hengel aftuigen.

2. Workshop tuigje maken

Vervolgens kun je samen met de deelnemers een tuigje maken. Vooral het zelf kunnen aanzetten van een haak is natuurlijk van belang! Volg hiervoor de instructies op pagina 6 en 7 van het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel'. Je kunt deze workshop in een clubhuis doen, maar bij mooi weer ook gewoon bij het water, bijvoorbeeld aan een picknicktafel of op een kleed.

3. Nabespreken en ervaringen uitwisselen

Tot slot vat je het geleerde nog even kort samen. De deelnemers mogen hun zelfgemaakte tuigje mee naar huis nemen.

In principe kunnen de deelnemers nu zelfstandig vissen, maar ze moeten natuurlijk vooral nog veel praktijkervaring op doen. Je kunt er daarom voor kiezen om nog een derde sessie aan te bieden. Maak hiervoor weer een duidelijke afspraak met de deelnemers om de volgende keer terug te komen. Geef ze bij voorkeur een uitnodiging mee met locatie en tijd.

Sessie 3 (optioneel): Het vissen en de vissen

Tijdens een derde sessie kun je wat dieper in gaan op de vissen zelf. Je kunt hier zaken behandelen als 'hoe ziet een vis eruit en hoe herken ik een vis?' en bijvoorbeeld de biologie van brasem en blankvoorn. Maak hierbij gebruik van het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel'.

Programma

1. Uurtje vissen

Opnieuw begint deze sessie met een uurtje vissen. De deelnemers kunnen nu eerst zelf de hengel optuigen en eventueel een voertje maken. Voor alle deelnemers ligt een emmertje met voeringrediënten, een telescoophengel en een kant-en-klaar tuigje klaar. Vertel vervolgens nog even kort wat er bij de vorige sessie is besproken en geef de deelnemers nog even de gelegenheid om vooraf dingen te vragen. Dan kan er worden gevestigd.

Omdat deze sessie over de vissen gaat, zorg je ervoor dat er een emmer of teil met water klaar staat om de gevangen vissen in te bewaren. Eventueel kun je er vooraf al wat kleinere vissen in doen (het liefst verschillende soorten).

De deelnemers kunnen na afloop zelf hun hengel aftuigen.

2. Workshop vis herkennen

De vissen in de teil kunnen nu worden bekeken. Volg hiervoor de instructies op het **werkblad visherkenning**. Je kunt hierbij gebruik maken van de 'zoekkaart vissen' uit het 'Jeugdpakket zoetwatervissen' van Sportvisserij Nederland.

Het is daarbij natuurlijk ook leuk als je wat meer over de vissoorten en hun leefwijze kunt vertellen. Je kunt hiervoor pagina 14 en 15 van het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel' gebruiken, maar ook je kennis uit het Jeugdpakket zoetwatervissen en andere literatuur over zoetwatervissen en bijvoorbeeld de VISsengids app van Sportvisserij Nederland. Het is leuk als je de deelnemers allemaal een Jeugdpakket kunt meegeven om zich thuis verder te verdiepen in de biologie van vissen. Dit pakket is gemaakt voor leerlingen van de bovenbouw van de basisschool, maar is ook voor veel volwassenen leuk om – al dan niet samen met hun kinderen – door te nemen om spelenderwijs meer over vissen te weten te komen.

Tot slot vat je het geleerde nog even kort samen en kun je de derde sessie afronden. Je kunt ervoor kiezen om de deelnemers die de workshop hebben gevolgd een diploma en bijvoorbeeld een (kortings)bon voor de aanschaf van een starterskit te geven. Het mooiste is om elk deelnemer een gratis hengel met enkele kant-en-klare tuigjes te geven, of een complete starterskit met lijn, dobbers, haakjes en knijpgewichtjes. Ook kun je informatie over andere jeugdactiviteiten van de lokale hengelsportvereniging uitdelen.

Wat heb je nodig?

Sessie 1: Eerste kennismaking met het vissen

Per deelnemer een:

- individuele VISpas per deelnemer, ofwel een
  - groepsvergunning voor alle deelnemers, ofwel een:
  - individuele dag- of weekvergunning per deelnemer
- vaste hengel van 4 of 5 meter
- tuigje
- hakensteker
- voeremmertje
- madendoosje met maden
- boekje 'Leer vissen met de vaste hengel'
- Jeugdpakket zoetwatervissen (optioneel)

Per groepje van 4-6 deelnemers:

- een landingsnet
- 5-10 reservetuigjes
- een koffertje met reservemateriaal:
  - gewichtjes
  - haakjes (maat 16 met oog)
  - dobbers
  - 14/00 vislijn
  - toprubbers of connectors
- één of twee kunststof onthaakvissen

Sessie 2: De hengel

Zie sessie 1.

Sessie 3 (optioneel): Het vissen en de vissen

Zie sessie 1, aangevuld met:

- de tekst en afbeeldingen op pagina 12 t/m 16
- eventueel: zoekkaart vissen uit het 'Jeugdpakket zoetwatervissen' (te bestellen bij Sportvisserij Nederland)
- pagina 14 en 15 van het boekje 'Leer vissen met de vaste hengel'
- de VISsengids app van Sportvisserij Nederland

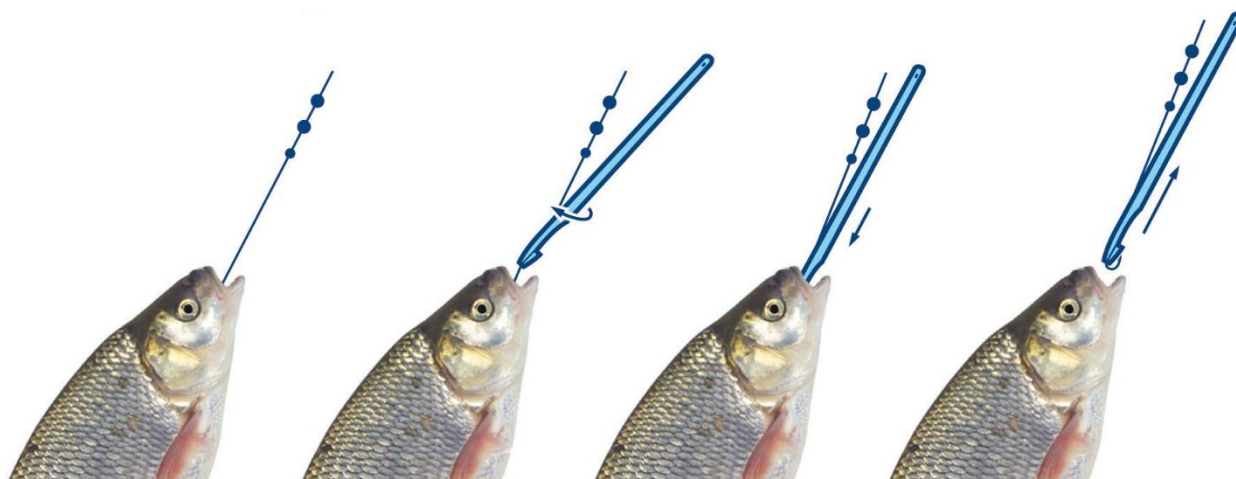
1. WERKBLAD LEREN ONTHAKEN

Tijdens het vissen komt het onthaken van de vis uiteraard aan bod aan de waterkant wanneer er vis gevangen wordt. Maar voordat de deelnemers zelfstandig gaan vissen, leren ze ook de techniek van het onthaken met behulp van een kunstvis, die je zelf vooraf prepareert.

Benodigheden per deelnemer en begeleider:

- geprepareerde kunstvis (shad)
- onderlijn met haakje maat 14 of 16
- plastic hakensteker (+ keycord)

1. Laat de deelnemers jouw kunstvis zien.
2. Laat de deelnemers zien hoe een vis gehaakt kan zijn (diep, ondiep).
3. Leg uit wat te doen bij een:
  - te diep geslikte haak (lijn afknippen, terugzetten)
  - ondiep geslikte haak (onthaken m.b.v. hakensteker)
  - in de lip gehaakte vis (bij voorkeur onthaken m.b.v. hakensteker)
4. Laat de deelnemers zelf oefenen met elk een eigen 'in de lip gehaakte' kunstvis (shad).
5. Zorg dat ieder deelnemer het minimaal een keertje goed heeft gedaan.

2. WERKBLAD AANTIKKEN EN ONTHAKEN

Benodigheden per deelnemer en begeleider:

- hakensteker (+ keycord)
- landingsnet (1 per begeleider)

- 1.** Beet! Wacht vooral niet te lang met aantikken. Gaat de dobber ineens geheel onder of wordt hij tot meer dan de helft uit het water geduwd (opsteker) of gaat hij ineens naar opzij, dan kort en stevig aantikken, zonder ineens de hele hengel met lijn en vis en al uit het water te zwiepen.
- 2.** Als een kleine vis moe is dan kun je deze aan de hengel uit het water tillen. Grote vissen worden met behulp van een landingsnet op de kant gebracht.

*Als je een vis vangt, pak hem dan altijd voorzichtig beet met **natte handen**. Zo voorkom je beschadigingen van de **slijm**laag. Deze laag ligt over de schubben en beschermt de vis tegen bacteriën en parasieten.*

- 3.** Pak de vis met een natte hand en onthaak hem met de andere hand met behulp van een hakensteker. Is de vis te groot om met één hand te kunnen vastpakken, laat hem dan in/op het natte landingsnet liggen.
- 4.** Zit de haak te diep, dan direct de lijn dicht bij de bek afknippen.
- 5.** Eventueel een foto maken (een leuk aandenken!) en daarna de vis netjes terugzetten.
- 6.** De vis wordt na de vangst direct teruggezet of voor het bekijken zo kort mogelijk in een ruime witte emmer of speciekuip met voldoende water bewaard.
- 7.** Leer de deelnemers om geen leefnet te gebruiken.

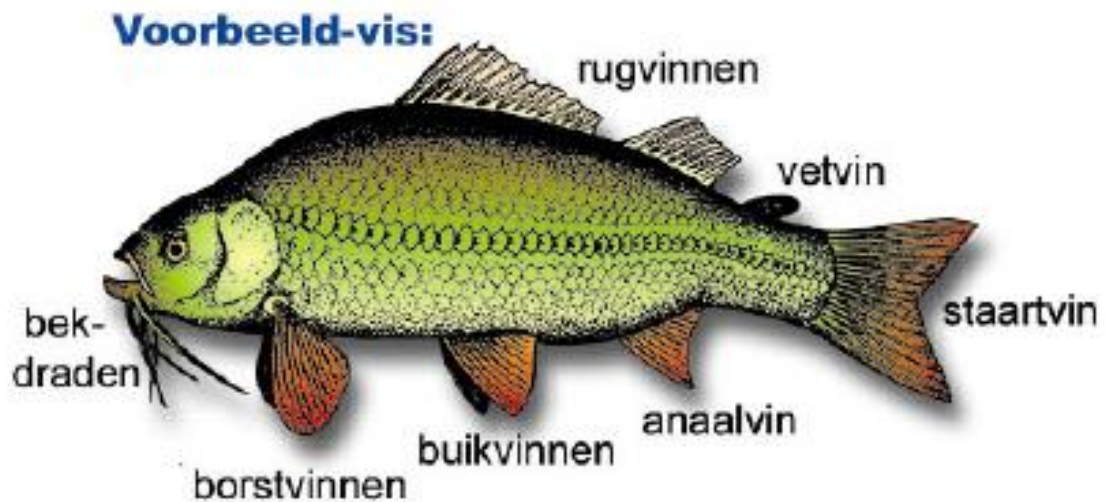
3. VISHERKENNING

Het herkennen van vissen is natuurlijk het leukst aan de waterkant met echte, liefst zelf gevangen vissen. Maar om vissen goed te kunnen herkennen is het goed om vooraf eerst eens goed te kijken waaraan je vissen het best kunt herkennen.

1. Vraag de deelnemers eerst eens hoe 'een vis' er eigenlijk uit ziet.
2. Met behulp van de afbeelding 'voorbeeldvis en bekstanden' kun je met de deelnemers kort de belangrijkste uiterlijke kenmerken (vinnen, bek en schubben) doornemen.
3. Zeker waar vissen op het eerste gezicht behoorlijk op elkaar kunnen lijken, zijn bijvoorbeeld de bekstand en de plaats van de vinnen een manier om een ruisvoorn van een blankvoorn te onderscheiden.
4. Gebruik de 'zoekkaart vissen van sloot en plas' na het vissen om met de deelnemers bijzondere vangsten (andere vissoorten dan brasem of blankvoorn) te determineren. Deze bijzondere vangsten kun je tijdens het vissen in een grote teil (zorg voor voldoende verversing van het water!) verzamelen. Het leukst en duidelijkst is het om de kleinere vissen na afloop te bekijken in een aquarium.
5. Wijs de deelnemers na afloop ook op de VISsengids app, die gratis kan worden gedownload in Google Play of de App Store. Hiermee kun je eenvoudig je vangsten determineren, die je zelf niet herkent.

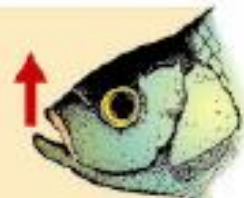

Voorbeeldvis en bekstanden

bovenstandig:

de open bek wijst naar boven

eindstandig:

de open bek wijst naar voren

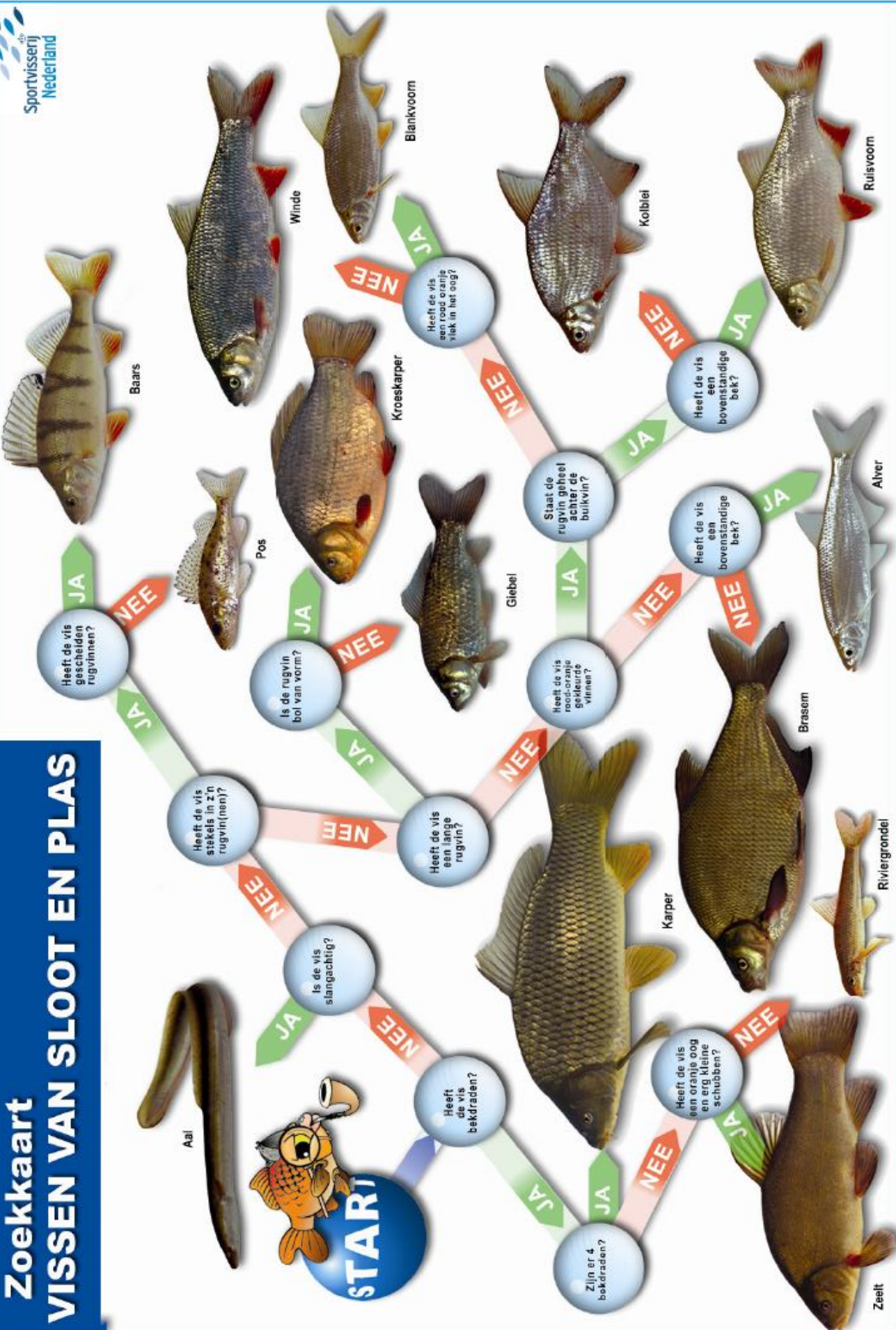

onderstandig:

de open bek wijst naar onderen

Zoekkaart VISSEN VAN SLOOT EN PLAS

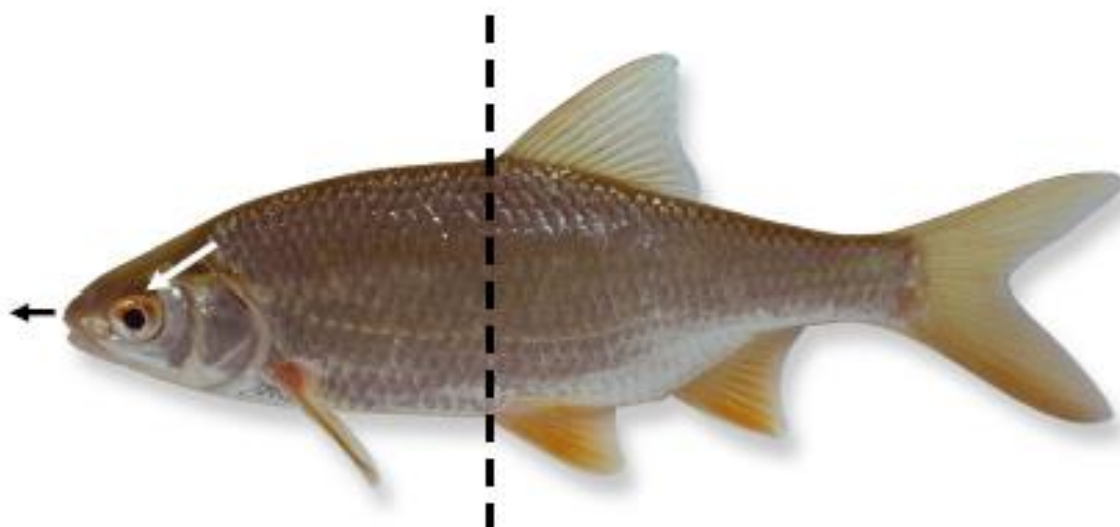

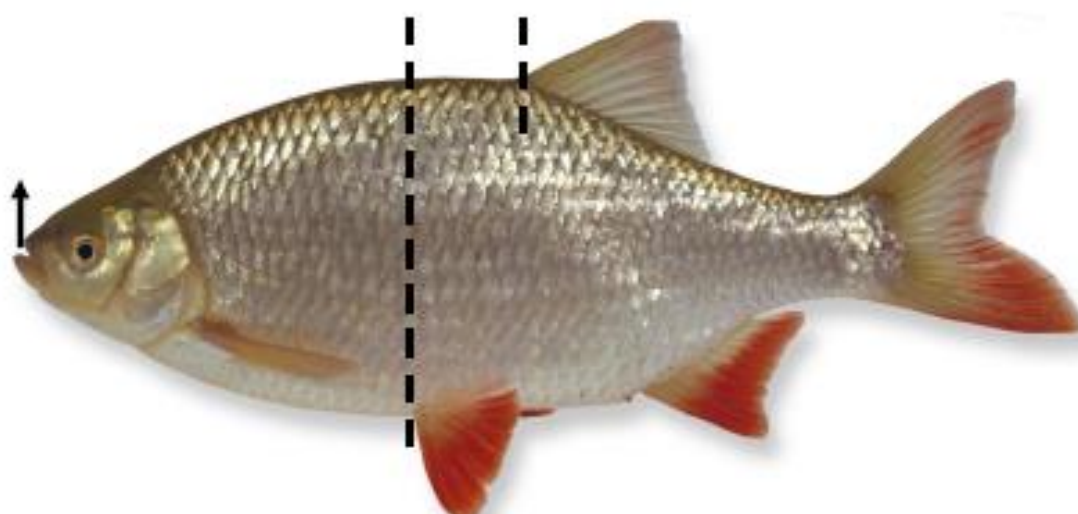
Verschillen tussen Blankvoorn en Ruisvoorn

De Blankvoorn en de Ruisvoorn zijn twee vissoorten die op het eerste gezicht best veel op elkaar lijken. Ze hebben allebei rode vinnen en zijn vaak zilverachtig van kleur. Je onderscheidt ze door te letten op de stand van de rug- en de buikvinnen, de bekstand en de kleur van de ogen:

1. De voorkant van de rugvin van de Blankvoorn staat ongeveer direct boven de voorkant van de buikvinnen. Bij de Ruisvoorn staat de voorkant van de rugvin duidelijk achter de voorkant van de buikvinnen.
2. De Blankvoorn heeft een eindstandige bek. De Ruisvoorn heeft een bovenstandige bek.
3. De Blankvoorn heeft een oranje-rood vlekje boven in het oog en de Ruisvoorn niet.

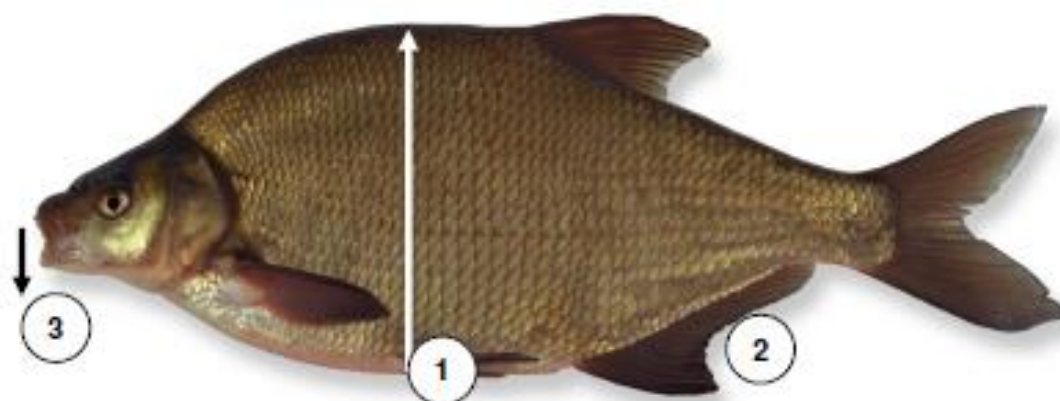

BLANKVOORN

RUISVOORN

Herkenning van Brasem en Blankvoorn

Hoe ziet een Brasem eruit?

De Brasem valt op door zijn hoge lichaamsbouw (1). Daardoor ziet hij er plat uit. De Brasem heeft grijszwarte vinnen (2) en is zilverachtig-bruin van kleur. De Brasem kan zijn onderstandige bek (3) ver uitstulpen. Hiermee zoekt hij in de bodem naar wormpjes en insectenlarven.

Hoe ziet een Blankvoorn eruit?

De Blankvoorn heeft oranjerode vinnen (1), maar is het best te herkennen aan het oranjerode vlekje boven in zijn oog (2). De glinsterende schubben geven de blankvoorn een zilveren glans. Zijn rug is blauwgroen van kleur. De eindstandige bek (3) van de Blankvoorn wijst recht vooruit.